

CEZA VE İNFAZ KATIPLIĞI DERSİ ( )
Yakalama ve Yakalamayı Kaldırma İşlemleri Modülü
ÖĞRENME FAALİYETİ-1

Yakalama, gözaltına alma ve ifade alma işlemleri; adli kolluk görevlileri ile gerektiğinde veya Cumhuriyet Savcısının talebi üzerine adli kolluk görevini ifa eden bütün kolluk birimlerinin Cumhuriyet Savcılarının bilgi ve emirleri doğrultusunda yürütecekleri adli soruşturma sırasında gerçekleştirilen yakalama, gözaltına alma, muhafaza altına alma ve ifade alma işlemlerini kapsamaktadır.

Başka bir ifade ile ceza yargılamasının güvenli bir şekilde yapılabilmesi amacıyla henüz bir tutuklama kararı olmadan önce sanığın özgürlüğünün kısıtlanmasıdır.

Yakalanan sanığın içinde bulunduğu hukuki duruma gözaltına alma veya nezaret altında bulundurma adı verilir.

6. Uyuşturucu ve uyarıcı maddeleri alan, satan, bulunduran veya kullananları,
7. Halkın rahatını bozacak veya rezalet çıkaracak derecede sarhoş olanları veya sarhoşluk hâlinde başkalarına saldıranları,
8. Halkın huzur ve sükûnunu bozanlardan, yapılan uyarılara rağmen bu hareketlerine devam edenlerle, başkalarına saldırıya yeltenenleri ve kavga edenleri,
9. Bir kurumda tedavi, eğitim ve ıslahı için kanunlarla belirtilen esaslara uygun olarak alınan tedbirlerin yerine getirilmesi amacıyla toplum için tehlike teşkil eden akıl hastası, uyuşturucu ve uyarıcı madde veya alkol tutkunu, serseri veya hastalık bulaştırabilecek kişileri, Uyuşturucu ve uyarıcı maddeleri alan, satan, bulunduran veya kullananları,
10. Halkın rahatını bozacak veya rezalet çıkaracak derecede sarhoş olanları veya sarhoşluk hâlinde başkalarına saldıranları,
11. Halkın huzur ve sükûnunu bozanlardan, yapılan uyarılara rağmen bu hareketlerine devam edenlerle, başkalarına saldırıya yeltenenleri ve kavga edenler

Yakalama Kavramı

Kamu güvenliğine, kamu düzenine veya kişinin vücut veya hayatına yönelik varolan bir tehlikenin giderilmesi için denetim altına alınması gereken veya suç işlediği yönünde hakkında kuvvetli iz, eser, emare ve delil bulunan kişinin gözaltına alınma veya muhafaza altına alınma işlemlerinden önce hâkim kararı olmaksızın özgürlüğünün geçici olarak ve fiilen kısıtlanarak denetim altına alınmasını ifade eder.

- Yakalama, kişinin denetim altına alınmasıdır.
- Yakalamanın belli bir şekli yoktur.
- Hareket özgürlüğünün kaldırılması yeterlidir.
- Yakalamaya başvurulacağına kişiye önceden tebliği gerekmez.
- Ancak, yakalanan kişi ne gibi bir önlemle karşı karşıya kaldığını bilmelidir.
- Yakalama, aşağıda belirtilen yetkiler çerçevesinde, hâkim kararı veya cumhuriyet savcısının emriyle veya doğrudan kolluk kuvveti veya suçüstü halinde herkes tarafından

12. Bir kurumda tedavi, eğitim ve ıslahı için kanunlarla belirtilen esaslara uygun olarak alınan tedbirlerin yerine getirilmesi amacıyla toplum için tehlike teşkil eden akıl hastası, uyuşturucu ve uyarıcı madde veya alkol tutkunu, serseri veya hastalık bulaştırabilecek kişileri,
13. Haklarında mahkemece çocuk bakım ve yetiştirme yurtlarına veya benzeri resmî veya özel kurumlara yerleştirilmesine veya yetkili merci önüne çıkarılmasına karar verilen çocukları,
14. Usulüne aykırı şekilde ülkeye girmek isteyen veya giren veya hakkında sınır dışı etme veya geri verme kararı alınan kişileri,
15. Kimliğini bir belgeyle veya kolluk kuvvetince tanınmış veya güvenilir kişilerin tanıklığı ile ispat edemeyenlerle gösterdikleri belgelerin doğruluğundan şüphe edilen kişileri aranan kişilerden olup olmadıkları anlaşıncaya veya gerçek kimliği ortaya çıkıncaya kadar yirmi dört saati geçmemek üzere yakalama ve muhafaza altına almaya yetkilidir.

Yakalama yetkisi hangi hallerde kolluk kuvvetlerine aittir.?

1. Gecikmesinde sakınca bulunan ve Cumhuriyet Savcısına veya derhalamirlere müracaat imkânı olmayan hallerde;
2. Hakkında yakalama emri düzenlenmesi veya tutuklama kararı verilmesi gereken kişileri suçüstü halinde veya gecikmesinde sakınca bulunan diğer hallerde suç işlendiğine veya suça teşebbüs edildiğine dair haklarındakuvvetli iz, eser, emare ve delil bulunan şüphelileri,
3. Kolluk kuvvetinin kanun ve usul dairesinde verdiği emre itaatsizlik edenleri ve aldığı tedbirlere uymayanları,
4. Görev yaparken mukavemette bulunan veya görevinden alıkoymak maksadıyla kolluk kuvvetine zorla karşı koyan ve yakalanmadıkları takdirde hareketlerine devam etmeleri ihtimali bulunan kişileri,
5. Haklarında yetkili mercilerce verilen yakalama emri, yakalama ve tutuklamakararı bulunanları veya kanunla istenilen bir mükellefiyeti yerine getirmedikleri için yakalanması gerekenleri,

Hangi durumlarda herkes tarafından geçici olarak yakalama yapılabilir?

1. Kişiye suçu işlerken rastlanması
2. Suçüstü bir fiilden dolayı izlenen kişinin kaçması ihtimalinin bulunması veya hemen kimliğini belirleme imkânının bulunmaması
3. Soruşturma ve kovuşturma işlemi şikâyeteye bağlı olmakla birlikte beden veya akıl hastalığı, malûllük veya güçsüzlükleri nedeniyle kendilerini idareden aciz olanlara karşı işlenen suçüstü hâllerinde kişinin yakalanması şikâyeteye bağlı değildir.

Yakalama Yetkisi

Yakalama, hâkim kararı veya Cumhuriyet savcısının emriyle veya doğrudan kolluk kuvveti veya suçüstü hâlinde herkes tarafından yapılabilir. Kolluk, yakalandığı sırada kaçmasını, kendisine veya başkalarına zarar vermesini önleyecek tedbirleri aldıktan sonra, yakalanan kişiye kanunî haklarını derhal bildirir (CMK. m. 90, f. 4). Yakalanan kişiye, suç ayrımı gözetilmeksizin yakalama sebebi ve hakkındaki iddialar ile susma ve müdafiden yararlanma, yakalanmaya itiraz etme hakları ile diğer kanunî hakları ve itiraz hakkını nasıl kullanacağı, herhâlde yazılı, bunun hemen mümkün olmaması hâlinde sözlü olarak derhal bildirilir (YGAİAY. m. 6, f. 4).

2.Gıyabi Tutuklama Kararı Üzerine Yakalama (CMK 248/5, 112)

Ceza Muhakemesi Kanunu gıyabi tutuklama kararını prensip olarak kaldırmıştır.Bununla birlikte, istisnai olarak, gıyabi tutuklama kararı gibi işlev yapan kararlar da sistemde mevcuttur. Bu nedenle, tutuklama kararının verildiği diğer durumlarda, sanığın oturumda hazır olması söz konusu olacaktır. Sanık hazır değil ise tutuklama kararı verilememektedir. Meselâ tutuklama isteminin reddi kararına itiraz hâlinde, itiraz mercii tarafından da yakalama emri düzenlenebilir (CMK 98/1). Bu karar hâkim kararı olduğundan, kaldırılan gıyabi tutuklama kararı gibi işlev yapar.

Suç işlediği iddiası ile bir kişinin yakalanmasının türleri

- 1.Suçüstünde Yakalama
2. Gıyabi Tutuklama Kararı Üzerine Yakalama (CMK 248/5, 112)
3. Kesinleşmiş Hapis Cezasının İnfazı İçin Yakalama (Ele Geçirme)
- 4.Yakalayan Şahsın Herhangi Bir Kişi Olması
5. Şikâyetle Tâbi Suçlarda Yakalama
6. Yakalama Emri Üzerine Yakalama

Hürriyeti bağlayıcı ceza hükmü kesinleştikten sonra bunun yerine getirilmesi için mahkûm olan kişinin ele geçirilmesi gerekir. Gayesine göre, "tutucu" veya "önceleyici"olabilen tutuklama, muhakeme boyunca ve hüküm kesinleşinceye kadar başvurulacak birkoruma tedbiri olarak düzenlenmiştir. Yakalama da böyledir. Fakat verilen hüküm yargıhâlini aldıktan sonra da hükmün yerine getirilebilmesini yakın bir tehlikeden korumak gerekebilir. Savcı hükümlü hakkında da yakalama emri, yani "ele geçirme müzekkeresi" düzenlenebilir.

4.Yakalayan Şahsın Herhangi Bir Kişi Olması

Henüz yetkili bir mercii tarafından verilmiş bir tutuklama müzekkeresi olmadan meşhurbir cürüm sırasında rastlanan veya meşhut cürümden (suçüstü) dolayı takip olunan suçun,çok az önce işlenmiş olduğunu gösteren eşya veya delillerle yakalanan ve firar etme ihtimali bulunan ya da hüviyetinin tespiti derhal mümkün olmayan hâllerde yakalama işlemi kolluk kuvvetinin yanı sıra herkes tarafından yapılabilir.

1.Suçüstünde Yakalama

Kişi hürriyetinin hâkim kararı olmadan sınırlanması demek olan yakalama ancak zorunlu hâllerde haklı görülebilir. Geçici mahiyette olması da bunun içindir. Hâkim tutuklama kararı verirse yakalama tedbiri sona erecek, tutuklama tedbiri başlayacaktır.Hâkim tutuklama kararı vermezse yakalanan kimse serbest bırakılır,yani yakalama tedbiri yine sona erer. Tutuklamanın mümkün kılınması ve dolayısı ile cezamuhakemesinin selâmetle ve emniyetle yapılabilmesi gayesi ile ve henüz bir tutuklama kararı ve dolayısı ile müzekkeresi verilmeden önce sanığın kişi hürriyetinin kaldırılmasına "adli yakalama" denir. Yakalama'nın "ne zaman" ve "hangi anda meydana geldiğini" bilmek önemlidir. Yakalamayı tespit etmek üzere kullanılan ilk kriter "objektif" ölçüttür: Kişinin yakalanmış olup olmadığını belirleyen ikinci ölçüt "tüm olayların birlikte değerlendirilmesi" kriteridir.Makul ve orta zekalı bir kişi kendisini serbest hissetmiyorsa ve "fiili denetim altına alınmışsa" yapılan işlem "yakalamadır".

Yakalananın kolluk görevlisi olması

- 1.sakınca bulunan ve Cumhuriyet savcısına veya derhal amirlerin emrâcaat imkânı olmayan hâllerde, hakkında tutuklama müzekkeresi kesilmesi gereken kişileri veya suçüstü halinde veya gecikmesinde sakınca bulunan diğer hâllerde suç işlendiğine veya suça teşebbüs edildiğine dair haklarında kuvvetli iz,eser, emare ve delil bulunan şüphelileri,
- 2.kuvvetinin kanun ve usul dairesinde verdiği emirlere itaatsizlik eden ve aldığı tedbirlere uymayanları,
- 3.Görev yaparken kolluk kuvvetine mukavemet eden, görevlerinden alıkoymak amacıyla kolluğa zorluk çıkartan ve yakalanmadıkları takdirde bu tarz hareketlere devam etme ihtimali bulunan şahısları,
- 4.Haklarınca yetkili mercilerce verilen yakalama ve tutuklama kararı bulunanları veya kanunda istenilen bir mükellefiyeti yerine getirmediikleri için yakalanması gerekenleri,
5. Uyuşturucu maddeleri alan, satan, bulunduran veya kullananları,
6. Halkın rahatını bozacak derecede sarhoş olanları veya sarhoşluk hâlinde başkalarına saldıranları,

7.Halkın huzur ve sükûnunu bozanlardan, yapılan uyarılara rağmen bu hareketlerinedevam edenlerle, başkalarına saldırıya yeltenenleri ve kavga edenleri,
8.Bir kurumda tedavi, eğitim ve ıslah için kanunlarda belirlenen esaslara uygun olarak, alınan tedbirlerin yerine getirilmesi amacıyla, toplum için tehlike teşkil eden akıl hastası, uyuşturucu madde veya alkol tutkunu, serseri veya hastalık bulaştırabilecek kişileri,
9.Haklarında mahkemece çocuk bakım ve yetiştirme yurtlarına veya benzeri resmi veya özel kurumlara yerleştirilmesini veya yetkili merci önüne çıkarılmasına karar verilen küçükleri,
10.Usulüne aykırı şekilde ülkeye girmek isteyen veya giren veya hakkında sınır dışı etme veya geri verme kararı alınan kişileri,
11.Kimliğini bir belge ile veya kolluk kuvvetince tanınmış veya güvenilir kişilerin tanıklığı ile ispat edemeyenlerle gösterdikleri belgelerin doğruluğundan şüphe edilen kişileri, aranan kişilerden olup olmadıkları, anlaşılincaya veya gerçek kimliği ortaya çıkıncaya kadar 24 saati geçmemek üzere, Kolluk görevlileri yakalama, gözaltına alma ve muhafaza altına almaya yetkilidir.

Yakalama Emri Üzerine Yakalama Çizelge:Yakalam a talebi

TC ANKARA CUMHURİYET BAŞSAVCILIĞI (CMK-98 MAR.)
SORUŞTURMA NO : 2011489
NÖBETÇİ SULH CEZA MAHKEMESİNE ANKARA
Yapılmakta olan soruşturmaya esas olmalı ürettir; Bilgin sisteminin kullanılması sureti ile huzurluk suçundan (TCK 142/2-e) aşağıda açık kimliği ve epliği yarı şüphelinin kaçak olduğundan CMK 98. maddesine göre yakalama emri düzenlenmesi, şüpheli yakalandığında ANKARA Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmesi gerektiğinin yakalama emrinde belirlenmesi kamu adına talep olunur. 12.04.2011
Cumhuriyet Savcısı
ŞÜPHELİ : RIZA , Hacıyev ve Ayvazlı, 1985 doğumlu, Erzurum, sifirma karısı, Çankaya/ANKARA
* Yakalamaların kolluk görevlileri elinden kaçan şüpheli veya sanık ya da tutuklu veya arama infaz kurumundan kaçan tutuklu veya tutuklu hakkında C.Savcısı ve kolluk kuvvetleri de yakalama emri düzenleyebilir. (CMK 98/2. maddesi)

5. Şikâyetle Tâbi Suçlarda Yakalama

Takibi şikâyetle bağlı suçların küçüklere ya da beden veya akıl hastalığı veya maluliyet veya güçsüzlüğün sebebiyle kendini i dâreden aciz içinde bulunanlara karşı işlenmesi hâlinde işlenen meşhurlar suçlarında şüphelinin yakalanması şikâyetle tâbi değildir. Şikâyet olmasa dâhi kolluk kuvveti yeterli delilleri toplamakla mükelleftir.Takibi şikâyetle bağlı suç faili CMUK 127/son maddesi mucibince yakalandığı takdirde sanık hakkında henüz usulünce şikâyetle bulunulmamış ise, şikâyet hakkı bulunan mağdura, mağdur sayısı birden fazla ise herhangi birine durum bildirilir.

Olay Yerinde Alınan Tedbirlere Uyulmaması Nedeniyle Özgürlüğün Kısıtlanması

Olay yerinde göreviyle ilgili işlemlere başlayan adli kolluk görevlisi, bunların yapılmasına engel olan veya yetkisi içinde aldığı tedbirlere aykırı davranan kişileri, işlemler sonuçlanıncaya kadar ve gerektiğinde zor kullanarak bundan men eder (CMK m.168). Kolluk bu hükme dayanarak kişiyi yakalayıp işlemler tamamlanıncaya kadar gözaltında tutabilir.(PVSK m.13,17/B).

6. Yakalama Emri Üzerine Yakalama

Yakalama, yukarıda belirtildiği üzere, genellikle fiili bir durumdur. Bir karara veya emre dayanmaz. Ancak, Yasa'da müzekkereli yakalama hali de düzenlenmiştir. Bu halde kolluk yakalama emrinin bir gereği olarak yakalama yapar. Kural olarak, soruşturma evresinde çağrı üzerine gelmeyen veya çağrı yapılamayan şüpheli hakkında, Cumhuriyet savcısının istemi üzerine sulh ceza hakimi tarafından yakalama emridüzenlenebilir. Ayrıca, tutuklama isteminin reddi kararına itiraz halinde, itiraz merciitarafından da yakalama emri düzenlenebilir.(CMK m.98/1). Kovuşturma evresinde ise mahkeme, sanığın hazır bulunmasına ve zorla veya yakalama emriyle getirilmesine her zaman karar verebilir (CMK m.199). Kolluk, zorla getirme kararının veya yakalama emrinin bir gereği olarak yakalama işlemi yapar. Kovuşturma evresinde kaçak sanık hakkında mahkeme (veya hakim) re'sen veya Cumhuriyet savcısının istemi üzerine yakalama emri düzenler (CMK m.98/3).

Yakalama ve İhzar (Zorla Getirme) Kararlarının Yerine Getirilmesi

Polisin, kişileri ve araçları durdurarak kimliklerini sorma yetkisi vardır (PVSKm.4/A). Bu yetki sayesinde adli soruşturma kapsamında verilmiş ve merkezi bir Sisteme kaydedilmiş olan yakalama ve zorla getirme kararları ülke çapında kolayca yerine getirilebilir. Belirtelim ki, polis kimlik sorduktan sonra veya doğrudan bilgi sormak için de kişileri durdurabilir. Bu husus da kimlik sorma için durdurma hükümlerine tabidir. Polisin hakkında yakalama emri ya da zorla getirme kararı verilmiş olan kişileri tespit etmek amacıyla durdurma yetkisi yanında şu amaçlarla da durdurma yapma yetkisi vardır: Polis, kişi ve araçları 1) bir suç veya kabahatin işlenmesini önlemek, 2) kişilerin hayatı, vücut bütünlüğü veya malvarlığı bakımından ya da topluma yönelik mevcut veya muhtemel bir tehlikeyi önlemek, 3) suç işlendikten sonra kaçan failerin yakalanmasını sağlamak, işlenen suç veya kabahatlerin faillerinin kimliklerini tespit etmek. Görüldüğü amaca göre durdurma önleyici veya adli nitelik gösterebilmektedir.

Durdurma yetkisinin kullanılabilmesi için polisin tecrübesine ve içinde bulunulan durumdan edindiği izlenime dayanan makul bir sebebin bulunması gerekir. Süreklilik arz edecek, fiili durum ve keyfilik oluşturacak şekilde durdurma işlemi yapılamaz (PVSK m.4/A-. Polis,durdurduğu kişiye durdurma sebebini bildirir ve durdurma sebebine ilişkin sorular sorabilir; kimliğini veya bulundurulması gerekli diğer belgelerin ibraz edilmesini isteyebilir. Durdurma süresi, durdurma sebebine esas teşkil eden işlemin gerçekleştirilmesi için zorunlu olan süreden fazla olamaz. Polis, durdurduğu kişi üzerinde veya aracında silah veya tehlike oluşturan diğer bir eşyanın bulunduğu hususunda yeterli şüphenin varlığı halinde, kendisine veya başkalarına zarar verilmesini önlemek amacıyla yönelik gerekli tedbirleri alabilir. Ancak bu amaçla kişinin üzerindeki elbisenin çıkarılması veya aracın, dışarıdan bakıldığında içerisi görünmeyen bölümlerinin açılması istenemez. Polis, kimlik sormadan önce durdurduğu kişiye kendisinin polis olduğunu belirleyen belgeyi göstermek zorundadır. Polis durdurduğu kişiye kimliğiniispatlaması hususunda gerekli kolaylığı gösterir.

2. Milletvekili Dokunulmazlığı: Anayasanın 83'üncü maddesine göre, suç ağır cezayı gerektiren bir suç olup suçüstüdurumu varsa, dokunulmazlık işlemeyeceğinden, kolluk sanığı yakalayabilir. Anayasanın14'üncü maddesindeki temel hak ve hürriyetlerin kötüye kullanılması kuralı da gözönünde tutulmalıdır. Suç ağır cezayı gerektirmiyor veya suçüstü hâlinde işlenmiş bulunmuyorsa,jandarma veya polis sadece "sanığı tutamaz", fakat onun ifadesini alma ve kovuşturmaişlemi sayılanlar dışında kalan araştırma işlemlerini yapabilir. Sanıktan başka kişilerinifadelerini alabilir, savcılığa haber vererek kaybolmasından korkulan delilleritoplayabilir. Suç ağır cezayı gerektirmiyor veya suçüstü hâlinde işlenmiş bulunmuyorsa,jandarma veya polis sadece "sanığı tutamaz", fakat onun ifadesini alma ve kovuşturmaişlemi sayılanlar dışında kalan araştırma işlemlerini yapabilir. Sanıktan başka kişilerin ifadelerini alabilir, savcılığa haber vererek kaybolmasından korkulan delilleritoplayabilir.

Belgesinin bulunmaması, açıklamada bulunmaktan kaçınması veya gerçeğe aykırı beyanda bulunması dolayısıyla ya da sairsurette kimliği belirlenemeyen kişi tutularak durumdan derhal Cumhuriyet savcısıhaberdar edilir. Bu kişi, kimliği açık bir şekilde anlaşılıncaya kadar gözaltına alınır ve gerekirse tutuklanır. Gözaltına ve tutuklamaya karar verme yetkisi ve usulü bakımından 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu hükümleri uygulanır. Belirtelim ki, kimliğin ispat edilememesi karşılığında idari yaptırım öngörülmüş kabahat niteliğinde bir haksızlıktır (Kabahatler K. m.40). Kimliğinin tespiti amacıyla tutulan kişiye, kimliği tespit edildikten sonra ve talepte bulunması halinde, bu amaçla tutulduğuna ve tutulma süresine dair bir belge verilir. Kişinin kimliğinin belirlenmesi durumunda, bu nedenle gözaltına alınma veya tutuklanma haline derhal son verilir. Nüfusa kayıtlı olmadığı için kimliği tespit edilemeyen kişilerin nüfusa kayıtlarının temini için gerekli işlemler yapıldıktan sonra, PVSK m.5'e göre fotoğraf ve parmak izi tespit edilerek kayda alınır.

Suç ağır cezayı gerektirmiyor veya suçüstü hâlinde işlenmiş bulunmuyorsa,jandarma veya polis sadece "sanığı tutamaz", fakat onun ifadesini alma ve kovuşturma işlemi sayılanlar dışında kalan araştırma işlemlerini yapabilir. Sanıktan başka kişilerinifadelerini alabilir, savcılığa haber vererek Kaybolmasından korkulan delilleri toplayabilir.

3.Kamu Görevlilerinin Yakalanması

Sanığın kamu görevlisi olması hâlinde meşhut suçlarla kollukça yapılacak yakalama açısından diğer kişilerce işlenen suçlara oranla bir fark yoktur. İşlenen suç görevden dolayı işlenmiş olursa, fiil suçüstü ise kolluk ve gerekiyorsa herkes sanığı yakalayabilir.Gecikmesinde tehlike bulunan işlemleri kolluk bizzat yapabilir. İfade almaksızın, en kısa zamanda olayı savcıya duyurur.

adaletmeslek.org

Kimliği tespit edilemeyen kişinin yabancı olduğunun anlaşılması halinde, 5682 sayılı Pasaport Kanunu ve 5683 sayılı Yabancıların Türkiye'de İkamet ve Seyahatleri Hakkında Kanun hükümlerine göre işlem yapılır.

Özel Muhakeme Usullerine Tabi Olan Kişilerin Yakalanması

- 1.Diplomatlık Dokunulmazlığı
- 2.Milletvekili Dokunulmazlığı
- 3.Kamu Görevlilerinin Yakalanması

1.Diplomatlık Dokunulmazlığı: Sanığın diplomatik dokunulmazlığı varsa, bu kişi yakalanamaz. Büyükelçilikler dışında kalan yerlerde yapılması gereken, gecikmesinde tehlike bulunan arama işlemleri yapılabilir. Diplomat olan kişi ,dışında kalanların ifadeleri alınabilir.

Suçla sürüklenen Çocuklar Hakkında Yakalama

Küçükler hakkında yakalama kararı işlemleri fiili işlediği zaman oniki yaşını doldurmamış olanlar ile onbeş yaşını doldurmamış sağır ve dilsizler ve fiili işlediğizaman oniki yaşını doldurmuş, ancak onsekiz yaşını doldurmamış olanlar olarak aşağıda İncelenmiştir.

Fiili İşlediği Zaman 12 Yaşını Doldurmamış Olanlar ile 15 yaşını Doldurmamış Sağır ve Dilsizler

Fiili işlediği zaman oniki yaşını bitirmemiş olanlar ile onbeş yaşını bitirmemişsağır ve dilsizlerin ceza ehliyeti olmadığı yani mutlak sorumsuzluk dönemindebulunmaları sebebiyle bu kişiler suç nedeniyle yakalanamazlar. Ancak işlenen fiilkanunen bir yıldan fazla hapis cezasını veya daha ağır bir cezayı gerektiriyorsa ancak kimlik ve suç tespiti amacıyla yakalama yapılabilir. Kimlik tespitinden sonra küçük derhal serbest bırakılır.

Suç tespitinde küçük hiçbir suretle kullanılamaz. Tespit edilen kimlik ve suç, mahkeme başkanı tarafından tedbir kararı alınmasına esas olmak üzere derhal Cumhuriyet Savcılığına bildirilir.

Fiili İşlediği Zaman Oniki Yaşını Doldurmuş, Ancak Onsekiz Yaşını Doldurmamış Olanlar

Fiili işlediği zaman oniki yaşını doldurmuş, ancak onsekiz yaşını doldurmamış olanlar suç sebebiyle yakalanabilirler. Bu küçükler, yakınları ile müdafiiye haber verilerek derhal Cumhuriyet Savcılığına sevk edilirler.

Şikâyeteye Bağlı Suçlarda Yakalama

Soruşturma ve kovuşturması şikâyeteye bağlı olan suçlarda şikâyet Gerçekleşmeden yakalama yapılamaz. Küçükler veya kendisini idare eden aciz bulunanlara karşı İşlenen fiillerde suçüstü hâli istisnadır (CMK 90/3).

Basın Yolu İle İşlenen Suçlar

Basın yoluyla işlenen suçlardan dolayı yeni Basın Kanunu sadece 22.maddesinde hapis cezası öngörmüş ve 18 ve 22. maddelerindeki suçlar dışında paracezasının hürriyeti bağlayıcı cezaya çevrilmesini kabul etmemiştir Bu nedenle sırf para cezasını gerektiren ve basın yoluyla işlenen suçların kovuşturulması sırasında sorumlu müdürle, yayınlanan özgürlüğünü kısıtlayıcı,tutuklama yakalaması ve tutuklama gibi bir işlem yapılamamalıdır. Yapıldığı takdirde ilgili süjenin sorumluluğu söz konusu olur.

Hazırlık soruşturması bizzat Cumhuriyet savcısı tarafından aşağıdaki esaslara göre yapılır.

1. Çocuğun gözetimine alındığı ana-baba veya vasisine bildirilir.
2. Kendi talebi olmasa bile müdafiden yararlandırılır, ana-baba veya vasisi müdafii seçebilir.
3. Müdafii hazır bulundurulmak şartı ile şüpheli çocuğun ifadesi alınır.
4. Kendisinin yararına aykırı olduğu saptanmadığı veya kanunî bir engel bulunmadığı durumlarda ana-babası veya vasisi ifade alınırken hazır bulunabilir.
5. Yetişkinlerden ayrı yerlerde tutulur.
6. 2253 sayılı Çocuk Mahkemelerinin Kuruluşu, Görev ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanunda yazılı suçlar büyüklerle beraber işlendiği takdirde soruşturma evresinde çocuklarla ilgili evrak ayrılır, soruşturmaları ayrı ayrı yürütülür.
7. Çocukların kimlikleri ve eylemleri mutlaka gizli tutulur.

Tutuklama Yasağı Olan Suçlarda Yakalama

Sadece adli para cezası veya hapis cezasının üst sınırı 2 yıldan fazla olmayan suçlarda tutuklama kabul edilmediği için (CMK 100/4), bu suçlarda sadece kimlik tespiti yakalaması yapılabilir.

Terör Suçlarında Yakalama

AHİM kararları doğrultusunda terör suçlarında basit şüphe ile yakalama yapılabilir. Bu kabul örgütlü terör suçlarının toplum için ortaya koyduğu büyük tehlikeden kaynaklanmaktadır. Orantılılık ilkesi bu sonucu haklı gösterir.

Ancak bu kabul, Türk Hukuku açısından geçerli değildir. 2014 değişikliğinden itibaren, terör suçları genel yetki kapsamına alındığı için, "kuvvetli suç şüphesinin varlığını gösteren somut delillerin" (CMK 100/1) bulunması yakalamanın ön koşuludur.

8. Suçun mağduru çocuksa, bunlara karşı işlenen suçüstü hâllerinde,kovuşturulması suçtan zarar gören kimsenin şikâyetine bağlı olan fiillerde şüphelinin yakalanması ve soruşturma yapılması için şikâyet şartı aranmaz.
9. Çocuklarla ilgili işlemler mümkün olduğu ölçüde sivil kıyafetli görevliler tarafından yerine getirilir.
10. Çocuklara kelepçe ve benzeri aletler takılamaz. Ancak, zorunlu hâllerde çocuğun kaçmasını, kendisinin veya başkalarının hayat veya beden bütünlükleri bakımından doğabilecek tehlikeleri önlemek için kolluk tarafından gerekli önlemler alınır.
11. Yakalanan kişi 18 yaşın altında gözüküyorsa çocuk muamelesi görür. Küçük,aklen malul veya özürli olan kişilere uygun yetişkin yardımcı olmalıdır. Çocuk ve gençler için ana-baba veya bakıcısı, bir sosyal hizmet görevlisi ve bunlara ulaşılamamışsa, jandarma veya polis olmayan bir başka yetişkin yardımcı olmalıdır.

Geri verme Yakalaması

İade eden Devlet hangi suçtan iade etti ise sadece bu suçtan yargılama yapılabilir. Diğer suçlardan yakalama, sorgu ve dava açma yapılamaz. Hükümlü veya sanık "nihai olarak serbest kaldıktan" sonra ülkeyi 45 gün içinde terk edebilir (SİDAS 14). Kişi bu süre sona erdikten sonra ülkede kalmaya devam ederse iç hukukun gerektirdiği yakalama veya diğer işlemler yapılabilir. Yabancı bir ülkeye geri verilecek olan kişi hakkında tutuklama kararı (TCK 18/7) verilir ve buna dayanılarak yakalanır.

Yakalamadan Sonraki İşlemler

Yakalanan kişinin ilk olarak üst araması yapılır. Yakalama sırasında suçun iz,emare ve delillerin kaybolmasını önleyici tedbirler alınır. Örneğin işlenen bir cinayet sonrasında olay yerinde bulunun suç aleti, kıl, yazılan bir yazı, mermi kovani vb.'nin seri bir şekilde tespiti yapıp muhafazası gerekir. Yakalanan kişinin ilk olarak üst araması yapılır.

Yakalama sırasında suçun iz,emare ve delillerin kaybolmasını önleyici tedbirler alınır. Örneğin işlenen bir cinayet sonrasında olay yerinde bulunun suç aleti, kıl, yazılan bir yazı, mermi kovani vb.'nin seri bir şekilde tespiti yapıp muhafazası gerekir.Yakalama sırasında kişiye yakalanma sebebi, susma hakkı, müdafii yardımdanyararlanma hakkı, yakalamanın yakınlarına bildirilme hakkı açıklanmalıdır.Ancak yakınlarına bildirim hakkı soruşturmanın seyrini etkileyecek ya dasoruşturmanın kapsam ve konusunun açığa çıkması bakımından kesin bir sakınca doğuracaksa bu husus tutanakla tespit edilir. Yakalama işlemi kolluk tarafından bir tutanakla tespit edilir ve tutanağın bir sureti yakalanan kişiye verilir. Ayrıca bu kişiye haklarının yazılı olarak bildirildiğine Ve kendisi tarafından da bu hususun anlaşıldığına ilişkin sanık hakları formu tanzim edilerek imzalı bir örneği verilir.

6. Yakalama işlemi bir tutanağa bağlanır. Bu tutanağa yakalananın hangi suçnedeniyle, hangi koşullarda, hangi yer ve zamanda yakalandığı, yakalamayı kimlerin yaptığı, hangi kolluk mensubunca tespit edildiği, haklarının tam olarak anlatıldığı açıkça yazılır, bu tutanağın bir sureti yakalanan kişiye verilir.

7. Yakalanan kişiye ayrıca haklarının yazılı olarak bildirildiğini ve kendisi tarafından da bu hususun anlaşıldığını belirten "Yakalama ve Gözaltına Alma Tutanağı Şüpheli ve Sanık Hakları Formu" imzalı bir örneği kendisine de verilir.

8. Suç işlerken rastlanması veya suçüstü bir fiilden dolayı izlenen kişinin kaçması ihtimalinin olması veya hemen kimliğini belirleme imkânının bulunmaması nedeniyle başkaları tarafından yakalanıp kolluk görevlilerine teslim edilen veya buhâllerde kolluk görevlilerince yakalanan ya da haklarında tutuklama kararı veya yakalama emri düzenlenmesini gerektiren ve gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde Cumhuriyet Savcısına veya amirlerine derhâl başvurma imkânı bulunmaması sebebiyle kolluk görevlilerince yakalanan kişi ve olay hakkında Cumhuriyet Savcısına hemen bilgi verilerek emri doğrultusunda işlem yapılır.

Yakalanan kişinin gözaltına alınacak olması veya zor kullanılarak yakalanmasıhâllerinde doktor kontrolünden geçirilerek yakalanma anındaki sağlık durumu belirlenir.Yakalanan kişinin direnmesi, saldırıya teşebbüs etmesi veya saldırıda bulunması hâllerinde kendisine kelepçe takılır.Kolluk, yakalanan kişinin kaçması veya saldırıda bulunmasının önlenmesi bakımından sağlığına zarar vermeyecek şekilde her türlü tedbiri alabilir. Gözaltına alınanların yeme, içme ihtiyaçları ile nakillerine ait masraflar Emniyet Genel Müdürlüğü Bütçesine konulacak ödenekle karşılanır Aynı suçla ilgisi olanlarla, birbirine hasım olanlar, erkek ve kadınlar bir araya konamaz. Nezaret altına alınan kişilerin zarurî ihtiyaçlarını bizzat görevli memurun gözetimindegidermeleri sağlanmalıdır. Nezarethaneye girecek kişinin bel kemeri çıkartılır. Verilen yemekler karakol nöbetçisi tarafından kontrol edilir.

9. Kolluk kuvvetleri, Cumhuriyet Savcısı tarafından verilen sözlü emrin gereğini (yazılı hâle getirilmesini beklemeden) derhâl yerine getirir. Sözlü emir en kısa zamanda yazılı hâle dönüştürülerek mümkün olan en seri iletişim vasıtasıyla ilgili kolluğa bildirilir.Yakalanan kişi, Cumhuriyet Savcısının emri ile serbest bırakılmazsa soruşturmanın tamamlanması için gözaltına Alınır.

10. Muhafaza altına alınmak amacıyla yakalanan kişilere yakalama sebebi,yakalamaya itiraz etme hakkı ve bu hakkı nasıl kullanacağı derhâl bildirilir. Bu kişilerden ıslah veya tedavi kurumuna götürülmesi gerekenlerin ilgili kurumlarca teslim alınmaları sağlanır. Teslim alınmaması hâlinde durum bir tutanakla tespit edilir ve tutanağın bir sureti mülki amire gönderilir.

Yakalanan kişi ile ilgili olarak yapılması gerekli işlemler şunlardır:

1. Yakalanan kişinin kaçmasını, kendisine veya başkalarına zarar vermesini önlemek amacıyla üst araması yapılarak silah vb. unsurlardan arındırılır.
2. Yakalama sırasında suçun iz, emare, eser ve delillerinin yok edilmesini veya bozulmasını önleyecek tedbirler alınır.
3. Yakalanan kişiye suç ayırımı gözetilmeksizin yakalama sebebi ve hakkındaki iddialar ile susma ve müdafiden yararlanma, yakalanmaya itiraz etme hakları ile diğer kanuni hakları ve itiraz hakkını nasıl kullanacağı yazılı olarak veya hemen mümkün değilse sözlü olarak derhâl bildirilir.
4. Kolluk kuvveti, yakalama işlemini, yakalanan kişiye ve uygulanan tedbirleriderhâl Cumhuriyet Savcısına bildirir.
5. Yakalamadan ve gözaltı süresinin uzatılmasına ilişkin emirden yakalananın biryakınına veya belirlediği bir kişiye gecikmeksizin haber verilir.

11. Yakalama emri üzerine yakalanan kişi, en geç yirmidört saat içinde yetkili hâkim veya mahkeme önüne çıkarılır (CMK 94/1). Bu mümkün değilse, aynı süre içinde en yakın sulh ceza hâkimi önüne çıkarılır. Kimlik bilgileri tutmuyorsa serbest bırakılabilir, yoksa SEGBİS üzerinden yetkili hâkim veya mahkemeye çıkarılır.

Cumhuriyet Başsavcısı ve Hâkimin Rolü

1. Hükümlü, hapis cezası veya güvenlik tedbirinin infazı için gönderilen çağrı kâğıdının tebliği üzerine on gün içinde gelmez, kaçır ya da kaçacağına dair şüphe uyandırırsa
2. Cumhuriyet Savcısı yakalama emri çıkarır. Ayrıca üç yıldan fazla hapis cezalarının infazı durumunda ise doğrudan yakalama emri çıkarır (Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun, Madde 19).
3. İlgili kanunun 20'inci maddesinde ise Cumhuriyet Başsavcısının yapacağı işlemleri aşağıdaki gibi düzenlemiştir. Bu düzenlemeye göre, mahkeme, hapis cezasını içeren kesinleşmiş mahkûmiyet kararını, hangi hükümlü ve hangi cezanın infazına ilişkin olduğu açıkça belirtilmek suretiyle Cumhuriyet Başsavcılığına verir.
4. Cumhuriyet Başsavcılığınca infaz defterine kaydedilen ilamdaki cezanın süresi gözetilerek hükümlü hakkında çağrı kâğıdı veya yakalama emri çıkarılır.

4. Üç veya daha fazla kişinin iştirakiyle toplu olarak işlenen suçlarda delillerin toplanmasındaki güçlük veya failerin çokluğu veya benzer nedenlerle Cumhuriyet Savcısı bu sürenin dört güne kadar uzatılmasına yazılı olarak emir verebilir.
5. Yakalanan kişi, gözaltına alınmasını gerektirecek bir nedenin tespit edilememesi veya yakalama sebebinin ortadan kalkması hâlinde Cumhuriyet Savcısının emri ile kolluk kuvvetince derhâl salıverilir.
6. Yakalanan kişi, hakkında ıslah veya tedavi tedbiri alınması gereken kişilerden ise ilgili kuruma teslim edilir.

Yakalama ve gözaltı işlemlerine karşı hakim rolü

1. Yakalama, gözaltına alma işlemine veya gözaltı süresinin uzatılmasına ilişkin Cumhuriyet Savcısının yazılı emrine karşı, yakalanan kişi, müdafî veya kanuni temsilcisi, eşi ya da birinci veya ikinci derecede kan hısımları hemen serbest bırakılmasını sağlamak için sulh ceza hâkimine başvurabilir. Yakalanan kişinin dilekçesi yetkili hâkime en seri şekilde ulaştırılır.

5. Çağrı kâğıdı, hükümde gösterilen adrese tebliğ edilir. Hükümlü, adres değişikliklerini mahkemeye veya Cumhuriyet Başsavcılığına bildirmekle yükümlüdür. Aksi hâlde hükümde gösterilen adreste yapılan tebligat geçerlidir.
6. Hükümlüye Cumhuriyet Başsavcılığınca düzenlenen ceza infaz kurumuna alındığı ve salıverileceği tarih ile ceza süresini ve cezanın hangi hükme ilişkin bulunduğunu belirten bir belge verilir.

2. Hâkim veya mahkeme tarafından verilen yakalama emri üzerinesoruşturma veya kovuşturma evresinde yakalanan kişi, en geç yirmi dört saat içinde yetkili hâkim veya mahkeme önüne çıkarılmıyorsa aynı süre içinde en yakın sulh ceza hâkimi önüne çıkarılır, serbest bırakılmadığı takdirde, yetkili hâkim veya mahkemeye en kısa zamanda gönderilmek üzere tutuklanır.
3. Yakalama, gözaltına alma işlemine veya gözaltı süresinin uzatılmasına ilişkin Cumhuriyet Savcısının emrine karşı, hâkime yapılan başvuru üzerine verilen serbest bırakma kararı derhâl uygulanır.
4. Sevk veya serbest bırakma işlemi ve sebebi, aşağıda örneği yer alan "Sevk / Serbest Bırakma Tutanağı"na bağlanır, bunun bir sureti gözaltından çıkarılan kişiye verilir.

Yakalama ve gözaltı işlemlerine karşı Cumhuriyeti Savcısının rolü

1. Gözaltına alınanlar, işlemleri bitirdikten sonra gözaltı süresinin dolması beklenmeksizin kolluk kuvvetince ilgili Cumhuriyet Başsavcılığına derhâl sevk edilir.
2. 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 90'inci maddesine göre yakalanan kişi Cumhuriyet Savcısı tarafından bırakılması emredilmezse soruşturmanın tamamlanması için gözaltına alınır.
3. Yakalanan kimsenin serbest bırakılmaması hâlinde kolluk kuvveti nezaretinde yapılan ifade alma işlemi sonuçlanır sonuçlanmaz, sanık dosyası ile birlikte 24 saat içinde sorgulanmak üzere yakalama yerine en yakın Cumhuriyet Savcısının huzuruna çıkarılır. Saniğin ve ilgili diğer kişilerin ifadeleri alınıp dosya incelenir. Daha sonra Cumhuriyet Savcısı saniğin salıverilmesini ya da dosyası ile birlikte hâkim önüne çıkarılmak suretiyle tutuklama kararı verilmesini kararlaştırır.

ÖĞRENME FAALİYETİ-2

YAKALAMANIN KALDIRILMASI KARARI EVRAK İŞLEMLERİ

Yakalama, kişinin denetim altına alınmasıdır. Yakalamanın belli bir şekli yoktur. Hareket özgürlüğünün kaldırılması yeterlidir. Ayrıca, yakalamaya başvurulacağının kişiye önceden tebliği gerekmez. Ancak, yakalanan kişi ne gibi bir önlemle karşı karşıya kaldığını bilmelidir. Yakalama, yakalanan kişinin özgürlüğünün kısıtlanması demek olduğundan, kişinin yakalandığı andan itibaren hakları yürürlüğe girer. Bunun için, yakalama işlemi ve yakalamanın sona ermesi hali tereddüde yer vermeyecek biçimde açık olmalıdır.

Yakalamanın Kaldırılması Kavramı

Kişinin fiilen denetim altına alındığı an, yakalama anıdır. Yakalama yetkisinin Doğması için, "kuvvetli suç işleme şüphesinin varlığını gösteren olayların" ve "kişinin suç işlediğini düşündürebilecek emarelerin varlığı" CMK. m. 92, f. 2) yani "kuvvetli belirti" bulunması gerekmektedir. Haziran 2005 tarihli R.G.' de yayımlanarak yürürlüğe giren Adli ve Önleme Aramaları Yönetmeliğinin 27'nci maddesinde "bir kişiyi geçici olarak durdurmak, yakalama sayılmaz; yakalama sayılması için kişinin fiilen denetim altına alınması gerekir" hükmü yer almaktadır. Bu düzenleme doğrultusunda, kısa süreli durdurmalar ve trafik kontrolü içindurdurmalar yakalama sayılmayacaktır. Yakalamayı tespit etmek üzere kullanılan ilk kriter, "objektif" ölçüttür. Yani, makul ve orta zekalı bir kişinin kendisini serbest hissetmediği andaki "fiili denetim altına alma" hâlleri, yakalamadır. Kişinin yakalanmış olup olmadığını belirleyen ikinci ölçüt, "tüm olayların birlikte değerlendirilmesi" kriteridir.

Muhafaza altına alınmak amacıyla yakalanan kişiler hakkında da kaçmasını, kendisine veya başkalarına zarar vermesini önlemek amacıyla kaba üst araması yapıldıktan, silah ve bunun gibi unsurlardan arındırılması sağlandıktan sonra, yakalama sebebi, yakalamaya itiraz etme hakkı ve bu hakkı nasıl kullanacağı derhal bildirilir. Yakalamanın en doğal sonucu, serbest bırakılmadır. Kişi, kendisine isnat edilen suçla ilgili olarak kendisini aklayabilirse ya da soruşturma makamları yeterli delil ortaya koyamazsa, serbest bırakılır. Yakalamanın bir başka doğal sonucu da, gözaltına almadır. Gözaltına alma, yakalamadan ayrı bir koruma tedbiri değildir. Aslında, tamamen yakalamanın bir sonucudur. Ancak her yakalamanın sonunda mutlaka gözaltına alınma gerçekleşmez. Kişi, serbest bırakılmadığı durumlarda gözaltına alınır. CMK. m.91'de gözaltına alınmayla ilgili düzenlemeler vardır. Kişi yakalandığı andan itibaren bu hükümlere göre işlemler gerçekleştirilir.

Olayın bir bütün olarak değerlendirilmesi yapılırken, şu noktalara bakılır: Kişi ile ilk teması kimin yaptığı; ilk temasın meydana geldiği, yakalamanın gerçekleştiği, soru sormanın yapıldığı yer; durdurma ve soru sormanın süresi; sorulan soruların niteliği; yakalama sırasında kaç memurun hazır bulunduğu; zor kullanılıp kullanılmadığı; şüpheliye 'isterseniz gidebilirsiniz' denilip denilmediği; sorulan soruların esas amacı (tanık olarak mı soru sorulduğu, yoksa şüphelenilerek mi soru sorulduğu). Bu olaylar birlikte değerlendirilmek suretiyle kişinin yakalanmış olup olmadığı, başka bir ifade ile yakalama anı tespit edilecektir. Yakalanan kişiye, yakalama anından başlayarak, Anayasa, Ceza Muhakemesi Kanunu ve Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliğinde belirtilen bir dizi işlem uygulanacaktır. Yakalanan kişiye, yakalama anından başlayarak, Anayasa, Ceza Muhakemesi Kanunu ve Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliğinde belirtilen bir dizi işlem uygulanacaktır.

Kolluk, bir kimseyi yakaladığında savcıya haber vererek onun emir ve talimatlarını bekler. Şüphelinin yakalanmasından sonra kolluk tarafından ifadesi alınır ve sağlık kontrolüne gönderilir. Bundan sonra savcı, şüphelinin serbest bırakılmasını ya da tutuklanması talebiyle sulh ceza hakimine sevkı gerçekleştirir. Yakalama işlemine, gözaltına alma ve gözaltı süresinin uzatılmasına ilişkin Cumhuriyet savcısının yazılı emrine karşı, yakalanan kişi, müdafii veya kanunî temsilcisi, eşi ya da birinci veya ikinci derecede kan hısımları, hemen serbest bırakılmayı sağlamak için sulh ceza hakimine başvurabilir. Sulh ceza hakimiyi incelemeyi evrak üzerinde yaparak derhâl ve nihayet yirmidört saat dolmadan başvuruyu sonuçlandırır. Yakalamanın veya gözaltına alma veya gözaltı süresini uzatmanın yerinde olduğu kanısına varılırsa başvuru reddedilir ya da yakalananın derhâl soruşturma evrakı ile Cumhuriyet Savcılığında hazır bulundurulmasına karar verilir.

Belirlenen bu hükümlere aykırı olarak yapılan yakalama hâllerinde, yakalama işleminin mağduru olan herkesin Devlettten tazminat isteme hakkı doğacaktır.

Yakalanan kişi savcı tarafından bırakılabilir, gözaltına alınmasına emir verilebilir veya tutuklanması ya da adli kontrol uygulanması talebiyle yargıç huzuruna sevk edilebilir. Kolluk savcının emri olmadan yakalanan kişiyi bırakamaz. Soruşturulması şikâyetle bağlı suçlarda, suçüstü hâlinde, çocuklara, beden veya akıl hastalığı, malûlûk veya güçsüzlükleri nedeniyle kendilerini idareden aciz bulunanlara karşı işlediği için şikâyet beklenmeden yakalamaya başvuru hâllerde (CMK. m. 90, f. 3), şikâyet yetkili olanlara veya hiç olmazsa birine, yakalama bildirilir (CMK. m. 96).

Yakalanan ya da gözaltına alınan kişi, hakim karşısına geldiğinde; hakim, kişiden bilgi alır, kimliğini tespit eder, sonra savcının mütaalasını alarak bir karar verir. Eğer bu işlem kovuşturma aşamasında gerçekleşirse, kişi yetkili mahkeme önüne çıkarılır ve yetkili mahkeme, tutuklu ya da tutuksuz yargılanmasına karar verir. Yakalama işlemi bir tutanağa bağlanır. Bu tutanağa, yakalananın hangi suç nedeniyle, hangi koşullarda, hangi yer ve zamanda yakalandığı, yakalamayı kimlerin yaptığı, hangi kolluk mensubunca tespit edildiği, haklarının tam olarak anlatıldığı açıkça yazılır. (CMK m.97). Bu tutanağın bir sureti de yakalanan kişiye verilir (YGİAY m.6). Yakalananın hakları korunması bakımından yakalama işleminin tutanakla tespiti önem arz eder. Yakalama işleminin hukuka ve sürelerle ilişkin usul hükümlerine uygun olup olmadığının tespitinde tutanaktan yararlanılır.

Yakalamanın Kaldırılması Aşamaları ve İçeriği

Yakalama işlemi bir ceza olmayıp, yargılama hukuku koruma tedbiridir.Yakalama işleminin bir müzekkereye dayanması durumunda müzekkereli yakalama söz konusu olur. Yakalama emirleri, şüpheli kaçak ise, yakalanmış iken kolluk görevlisinin elinden kaçan şüpheli/sanık ya da tutukevinden kaçan tutuklu /hükümlü hakkında verilir. Bu tür müzekkereler, savcının talebi üzerine sulh ceza hâkimince düzenlenir. Yakalama işlemi bir ceza olmayıp, yargılama hukuku koruma tedbiridir. Yakalama işleminin bir müzekkereye dayanması durumunda müzekkereli yakalama söz konusu olur. Yakalama emirleri, şüpheli kaçak ise, yakalanmış iken kolluk görevlisinin elinden kaçan şüpheli/sanık ya da tutukevinden kaçan tutuklu/hükümlü hakkında verilir.Bu tür müzekkereler, savcının talebi üzerine sulh ceza hâkimince düzenlenir.

Ceza mahkemelerinin esas dosyalarından veya Cumhuriyet başsavcılığının talebi üzerine mahkemeler tarafından ifade almaya veya yol tutuklamasına yönelik yakalama kararları,sadece UYAP-KİHBİ sistemine uyarı verilmek ve kolluk tarafından sorgulanarak yerine getirilmek suretiyle yerine getirilmektedir. Ceza mahkemesi tarafından hakkında yakalama emri düzenlenen şahıs Hakkındaki yakalama emrinin UYAP’ ta tüm onay süreçleri tamamlandığında ilgili kollukbirimlerinin ekranlarına otomatik olarak düşmektedir. Yakalama emrinin bir sureti de Cumhuriyet başsavcılığı yakalama bürosuna kayıt için gönderilmektedir. Ceza mahkemesi tarafından hakkında yakalama emri düzenlenen şahıs Hakkındaki yakalama emrinin UYAP’ ta tüm onay süreçleri tamamlandığında ilgili Kolluk birimlerinin ekranlarına otomatik olarak düşmektedir.

adaletmeslek.org

Kolluk elinden veya tutukevinden kaçanlar hakkında savcı ve kolluk kuvvetleri de yakalamaemri düzenleyebilirler. Kovuşturma evresinde kaçak sanık hakkında yakalama emri re’sen veya savcının istemi üzerine hâkim veya mahkeme tarafından düzenlenir.Yakalama müzekkeresi kolluk kuvvetlerine ve kamu organlarına hitaben düzenlenir. Ceza mahkemeleri tarafından verilen hapis ve para cezalarının infazı, Cumhuriyetsavcısının denetimi altında Cumhuriyet başsavcılığı infaz bürolarınca yerine getirilmektedir. Kolluğun bu husustaki görevi, Cumhuriyet savcısı tarafından yakalama emri verilmesi ile başlamaktadır. 3 (üç) yılın üzerinde hapis cezası bulunanlar, Açık Ceza İnfaz Kurumlarına Ayrılma Yönetmeliği’ne göre 10 (on) günlük süre içinde çağrıyla icabet etmeyenler ve para cezası hapse çevrilip çağrıya uymayan hükümlüler için UYAP-KİHBİ sistemi kullanılmak suretiyle yakalama emri verilmektedir.

Yakalama emrinin bir sureti de Cumhuriyet başsavcılığı yakalama bürosuna kayıt için gönderilmektedir.HSYK’nın 4 nolu Genelgesi’ne göre esas mahkemesinden veya diğer mahkemelerden gelen yakalama emirleri, işlemler tamamlandıktan sonra işlemi yapan mahkeme tarafından kaldırılmaktadır. Bu hususta, Cumhuriyet başsavcılığı yakalama bürosununyakalamayı kaldırma gibi bir yetkisi ve görevi bulunmamaktadır.Hakkında yakalama emri bulunan şahıslar hakkında yapılacak işlemler, yeni adres bilgilerinin tespiti halinde izlenecek yol ve diğer konularla ilgili olarak cezaların infazı ve tazyik hapsi kararlarının infazı bölümlerinde belirtilen hususlar, yakalama emirleri için de geçerlidir. CMK m.90/1-2’de yer alan yakalama tedbirine, yakalanan şüphelinin gözetimine alınmasına karar vermeyen cumhuriyet savcısı tarafından son verilmelidir .CMK m.98/1-3’de düzenlenen yakalama emri ise, ancak bu yönde emir veren hakim veya mahkeme tarafından kaldırılabilir.

Bilindiği gibi,Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu’nun 4 nolu ve 6 nolu genelgeleri ile 01 Ocak 2012 tarihine kadar yakalama emirleri fiziki olarak adli kolluk birimlerine gönderilmekte iken bu tarihten sonra adli kolluğa fiziki evrak gönderilmesi uygulamasından vazgeçilmiş ve UYAP_KİHBİ üzerinden evrak gönderilmesi kararlaştırılmıştır. Adli kolluk görevlileri bundan böyle, UYAP-KİHBİ bilişim sistemindekisorgulamaları esas alarak yakalama emirlerinin infazını gerçekleştireceklerdir. UYAP bilişim sistemine verilen yakalama emirleri “suçun işlendiği yer”, “nüfusa kayıtlı olunan yer” ve “ikamet edilen yer” kriterlerine göre kolluk birimlerinin distemlerine düşmektedir. Bunun yanı sıra TCK kimlik numarası girilmek kaydıyla Türkiye’deki tüm kolluk birimlerinde şahıs hakkında sorgulama yapılabilmektedir. Kolluk birimlerinin,sisteme düşen yakalama emirlerini bir an evvel infaz etmeleri gerekmektedir.

CMK m.98/2’ye göre; kaçak şüpheli, sanık, tutuklu veya hükümlü hakkındacumhuriyet savcısı ve kolluk da yakalama emri düzenleyebilir. Bu durumda, CMKm.90/6 uyarınca emri geri alma yetkisi cumhuriyet savcısına aittir. Yakalama emrini hatalı düzenlediğini anlayan kolluk, yakalananın mağduriyetine sebebiyet verilmemesiCMK m.98/2’ye göre; kaçak şüpheli, sanık, tutuklu veya hükümlü hakkında cumhuriyet savcısı ve kolluk da yakalama emri düzenleyebilir. Bu durumda, CMK m.90/6 uyarınca emri geri alma yetkisi cumhuriyet savcısına aittir. Yakalama emrini hatalı düzenlediğini anlayan kolluk, yakalananın mağduriyetine sebebiyet verilmemesi amacıyla emrini geri alabilmeli, ancak “adli işlem” olduğu bu hususu cumhuriyet savcısına bildirmelidir.

Yeniden yakalama yasağı; gözaltı süresinin dolması veya sulh ceza hâkiminin kararı üzerine, gözaltına alınıp da serbest bırakılan kişi hakkında yakalamayaneden olan fiille ilgili yeni ve yeterli delil elde edilmedikçe ve Cumhuriyet savcısının kararı olmadıkça bir daha aynı nedenle yakalama işlemi uygulanamaz.

- Yakalanan kişi, Ülkenin büyükelçiliği veya konsolosluluğuna emri ile serbest bırakılmazsa soruşturmanın tamamlanması için gözaltına alınır.
- Çağrı kağıdı hükümde gösterilen adrese tebliğ edilir.
- Yakalanan veya gözaltına alınan kişi yabancı ise yazılı olarak karşı çıkmaması hâlinde durumu vatandaşı olduğu Cumhuriyet savcısının haber verilir.
- Yakalama, kişinin denetim altına alınmasıdır. (D)
- Yakalama, sadece kaçanı engelleme yetkisi veren bir koruma tedbiri değildir (Y)
- Kişinin fiilen denetim altına alındığı an, yakalama anıdır. (D)
- Kovuşturma evresinde kaçak sanık hakkında hâkim veya mahkeme re'sen veya Cumhuriyet savcısının istemi üzerine yakalama emri düzenleyebilir. (D)

GİYARİ TUTUKLANMA MÜDEKKEHİ (Kaçaklar için düzenlenir)*		YAKALAMA EMRİ (Şüpheli ve Sanık İçin)†	
Suspectin Adı Soyadı : _____ T.C. Kimlik No** : _____ Baba Adı : _____ Ana Adı : _____ Doğum Yeri : _____ Doğum Tarihi (gün, ay, yıl) : _____ Nüfus Kayıtlı Olduğu Yer : B _____ İlçe _____ Mah. Köy _____ GB No : _____ Adl. San. No : _____ San. No : _____ Ev Adresi ve Telefonu : _____ İş Adresi ve Telefonu : _____ Tutuklama kanunu veya maddesi : _____ Emir numarası : _____ Şüpheli veya Sanık Yakalanan Süre : _____ Suç Tarihi (gün, ay, yıl) : _____ Filili İşlemler Vurgulanan Kanun Maddeleri : _____ Tutuklama Sebehi : _____ Suç Yürüdüğü : _____ Suç Yeri : _____ Suç Tarihi (gün, ay, yıl) : _____ Suç Yeri : _____ Emir Çıkartma Sebehi : _____ 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 248/5. maddesi hükmüne göre yakarılı suçun sebeplerinden dolayı tutuklanmasına karar verilmiştir. (Eğer) _____ için emirlerdir. Kayıp : _____ Hâkim : _____ Sat. Müh. İmza : _____		Şüpheli/Suspectin Adı ve Soyadı : _____ T.C. Kimlik No** : _____ Baba Adı : _____ Ana Adı : _____ Doğum Yeri : _____ Doğum Tarihi (gün, ay, yıl) : _____ Nüfus Kayıtlı Olduğu Yer : B _____ İlçe _____ Mah. Köy _____ GB No : _____ Adl. San. No : _____ San. No : _____ Ev Adresi ve Telefonu : _____ İş Adresi ve Telefonu : _____ Yakalamaya çıkartma : _____ Mahkeme/İstisna/Emirler*** : _____ Emir Numarası : _____ Suç : _____ Suç Tarihi (gün, ay, yıl) : _____ Suç Yeri : _____ Emir Çıkartma Sebehi : _____ Yakalama açık kitiyle suçun şüpheli / sanık hâlinde, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 98 (inci) maddesi gereğince yakalanması için emirlerdir. Kayıp : _____ Hâkim-Cumhuriyet Savcısı : _____	

- Kolluk savcının emri olmadan yakalanan kişiyi bırakabilir. (Y)
- Yakalama, yakalanan kişinin özgürlüğünün kısıtlanması demek olduğundan, kişinin yakalandığı andan itibaren hakları yürürlüğe girer.
- Yakalamayı tespit etmek üzere kullanılan ilk kriter, "objektif" ölçüttür.
- Kolluk, yakalandığı sırada kaçmasını, kendisine veya başkalarına zarar vermesini önleyecek tedbirleri aldıktan sonra, yakalanan kişiye kanunî haklarını derhal bildirir.
- Yakalanan veya tutuklanarak bir yerden diğer bir yere nakledilen kişilere, kaçacaklarına ya da kendisi veya başkalarının hayat ve beden bütünlükleri bakımından tehlike arz ettiğine ilişkin belirtilerin varlığı hâllerinde kelepçe takılabilir.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

- Bir başka ifadeyle ceza yargılamasının güvenli bir şekilde yapılabilmesi amacıyla henüz bir tutuklama kararı olmadan önce sanığın özgürlüğünün kısıtlanmasına yakalama denir (D)
- Kolluk kuvveti tarafından yapılan yakalama hâlinde durum derhal Cumhuriyet savcısına bildirilmelidir. (D)
- Kolluk görevlileri yakalama, gözaltına alma ve muhafaza altına almaya yetkili değildir. Kolluk görevlileri yakalama, gözaltına alma ve muhafaza altına almaya yetkili değildir. (Y)
- Şikâyet olmasa dâhi kolluk kuvveti yeterli delilleri toplamakla mükelleftir. (D)
- Yakalama sırasında suçun; iz, emare ve delillerin kaybolmasını önleyici tedbirler alınır. (D)
- Kolluk Kuvveti yakalama işlemini, yakalanan kişiyi ve uygulanan tedbirleri derhâl Cumhuriyet Savcısına bildirir.
- Yakalama işlemi bir tutanağa bağlanır.

- CMK'nın 98. maddesinin birinci fıkrası uyarınca, soruşturma evresinde yakalama emri düzenlenmesini Cumhuriyet savcısı, sulh ceza hâkiminden talep eder.
- Yakalama işlemi kolluk tarafından bir tutanakla tespit edilir ve tutanağın bir sureti yakalanan kişiye verilir. (Y)
- Yakalanan kişinin direnmesi, saldırıya teşebbüs etmesi veya saldırıda bulunması hâllerinde kendisine kelepçe takılmaz. (Y)
- Fiili işlediği zaman onbir yaşını bitirmemiş olanlar ile onbeş yaşını bitirmemiş sağır ve dilsizlerin ceza ehliyeti olmadığı yani mutlak sorumsuzluk döneminde bulunmaları sebebiyle bu kişiler suç nedeniyle yakalanamazlar. (D)
- Fiili işlediği zaman 11 yaşını bitirmiş ancak 18 yaşını doldurmamış olanlar suç sebebiyle yakalanamazlar. (Y)
- Hazırlık soruşturması bizzat Cumhuriyet savcısı tarafından yapılmaz. (Y)

- Yakalama kural olarak, suçüstü hallerinde ve bir yakalama emri aranmaksızın yapılır. (D)
- Yakalama, hâkim kararı veya Cumhuriyet savcısının emriyle veya doğrudan kolluk kuvveti veya suçüstü hâlinde herkes tarafından yapılamaz. (Y)
- Yakalama emri, yargılama makamı tarafından verilebileceği gibi Cumhuriyet savcısı veya kolluk kuvvetleri tarafından da düzenlenebilir. (D)
- Yakalanan kişi savcı tarafından bırakılabilir, gözetim altına alınmasına emir verilebilir veya tutuklanması ya da adli kontrol uygulanması talebiyle yargıç huzuruna sevk edilebilir. (D)
- Yakalama emri nedeniyle yakalama yapılabilmesi için ortada kanunen yetkili merci tarafından çıkartılmış bir yakalama emri (müzekkeresi) bulunmalıdır.(D)

- Tutuklama müzekkeresine dayanan yakalama müzekkeresinin verilebilmesi için daha önceden verilmiş bir tutuklama kararı bulunmalı, fakat kişi ele geçirilmemiş olmalıdır.
- Kanun, şüpheli veya sanığın gıyabında tutuklama kararı verilmesini kural olarak yasaklamış, onun yerine "yakala emri" adı verilen bir düzenleme öngörmüştür.
- Hâkim veya mahkeme tarafından verilen yakalama emri üzerine soruşturma veya kovuşturma evresinde yakalanan kişi, en geç 24 saat içinde yetkili hâkim veya mahkeme önüne çıkarılmıyorsa aynı süre içinde en yakın sulh ceza hâkimi önüne çıkarılır,
- Hükümlü, hapis cezası veya güvenlik tedbirinin infazı için gönderilen çağrı kâğıdının tebliği üzerine on gün içinde gelmez, kaçır ya da kaçacağına dair şüphe uyandırırsa Cumhuriyet Savcısı yakala emri çıkarır.
- Sevk veya serbest bırakma işlemi ve sebebi "Sevk / Serbest Bırakma Tutanağı"na bağlanır, bunun bir sureti gözaltından çıkarılan kişiye verilir.